



Hogyan tartsunk boldog tyúkot?

HA VALAKI MÁR BELEJÖTT A KERTÉSZKEDÉSBE ÉS MEGTAPASZTALTA, MENNYIRE ÖRÖMTELI ÉRZÉS A CSALÁD ZÖLDSÉG- ÉS GYÜMÖLCSFOGYASZTÁSÁNAK LEGALÁBB EGY RÉSZÉT ELŐTEREMTENI, GYAKRAN ELŐKERÜL A KÉRDÉS, HOGYAN LEHETNE EGGYEL MAGASABB SZINTRE LÉPNI. FELMERÜLHET AZ IGÉNY A HÁZTÁJI TYÚKTARTÁSRA, HOGY AZ ASZTALRA KERÜLŐ HÚS ÉS A TOJÁS IS SAJÁT FORRÁSBÓL SZÁRMAZZON.

HORVÁTH ANETT

A koronavírus-járvány miatt felértékelődött az önellátás szerepe, egyre népszerűbbé válik a kertészkedés a városi lakosság körében is. Amennyiben van rá elég tér és lehetőség, a saját élelmiszer előállításunk kiegészülhet az állati termékek előteremtésével. Ez a rövid írás nem a bio tyúktartás módszertanának bemutatására irányul, hanem szeretnénk felkelteni az érdeklődést e házi szárnyasok tartására a bio irányelveknek megfelelően.

A tyúkok szerepe a biokertben

A tyúkok és a konyhakert egyáltalán nem állnak távol egymástól, sőt, jól kiegészítik egymást, ahogy ezt tudják mindazok, akik falun nevelkedtek. Budapest kertvárosi lakosaként örömmel tapasztalom, hogy egyre többen foglalkoznak baromfitartással, a környékünkön nem ritka a kakasszó. Aki pedig egyszer belekóstolt, nehezen

tudja elképzelni kiskertjét kotkodácsoló szárnyasok nélkül.

Első haszna, hogy ha nem is teljes mértékben, de nagy részben megbízható, egészséges forrásból fedezhetjük tojás- és húsfogyasztásunkat, ráadásul



Annál jobb, minél nagyobb zöld területen csipegethetnek a tyúkjaink

a hús íze, állaga is sokkal jobb, mint a kikelésétől kezdve 39-42 nap után vágásra ítélt broiler csirkéé. Ne várjuk azonban, hogy a saját állatunk hasonló



Szabadtartású tyúkok fészkei a fedett ólban Kiszomboron

méretű legyen, aminek az egyik oka, hogy a szabad tartású tyúkok sokkal többet mozognak. A nagyüzemi körülmények között tartott, teljesítményfokozót fogyasztó tyúkok 300 darabos évi tojáshozamát sem éri majd el: évi 100-120 tojásra számíthatunk.

Ha szabadon engedjük őket a kertben, lényegesen kevesebb gyommal és kártevővel kell megküzdenünk. Különösen a talaj előkészítése után érdemes ráengedni őket a bevetendő területre. A kertből kiszedett gyomokat is előszeregettel fogyasztják, csakúgy, mint a máskülönb a kukába kerülő száraz kenyeret és más konyhai maradványokat, így semmi semvész kárba. Mindezt átalakul értékes, jó minőségű trágyává, amit a kertünkben használhatunk a talajerő utánpótlására.

A tyúkokkal új családtagokkal lehetünk gazdagabbak, megfigyelhetjük, hogy minden egyednek saját egyénisége van. Könnyen lehet, hogy eredetileg az asztalra szántuk őket, de időközben annyira a szívünkhöz nőnek majd, hogy mégsem tudunk megválni tőlük. Ez esetben érdemes számolni azazal, hogy a tyúkok élettartama akár 10 év is lehet.

Elhelyezés

A bioszemléletben nevelt tyúkokat boldog tyúkoknak is szokás nevezni. Vajon mitől boldog egy tyúk? Egészen biztos, hogy nem az 1950-es évektől kibontakozó nagyüzemi jellegű, zárt épületek ketreceibe zsúfolt, tömeges tartási körülményektől. Az emberhez hasonlóan az állatok számára is az az ideális, ha van elég tér a szabad mozgáshoz, egészséges táplálékot fogyaszthatnak, és a bioritmusukat nem befolyásolják mesterséges fényforrásokkal.

Mielőtt belevágunk, okvetlenül nézzünk utána a helyi önkormányzat állattartásra vonatkozó rendeletének. A nézeteltérések elkerülése végett érdemes szomszédaink véleményét is megkérdezni, különösen, ha kakas is helyet kap a tyúkudvarban. Hozzá kell tenni, hogy egy hangosan ugató kutya lényegesen zavaróbb lehet, mint a csendesen kapirgáló tollasok.

Egy 4 tagú család szükségleteit 8-10 tyúk fedezi. Kezdetben csak néhány egyeddel próbálkozunk, hogy kiderüljön, az állattartás mennyire váltja be a hozzá fűzött reményeket.

Kimondottan fontos a fajtaválasztás szerepe. Célszerű kettős hasznosítású fajtákat előnyben részesíteni, hogy húshoz és tojáshoz is juthassunk. A napocsibék nevelése szakértelmet, sok odafigyelést igényel, így kezdetjük inkább egyéves letojt tyúkok tartásával. Az őshonos fajták, mint például az erdélyi kopasznyakú vagy a kendermagos magyar, sokkal ellenállóbbak a betegségekkel szemben, ezért könnyebb őket tartani. Érdemes felkeresni a hazai őshonos baromfifajták legnagyobb fenntartóját, a Nemzeti



Egyszerű etető- és itatóedényeket is használhatunk

Haszonállat- és Génmegőrzési Központ Haszonállat-génmegőrzési Intézetét (NBGK HGI), mert az egyes fajták szaporulatából a lakosságnak is értékesítenek, ezáltal tenyésztőjához és naposállathoz is hozzájuthatunk. Ez esetben csak a fajtában lehetünk biztosak, az egyedek nemét nem lehet megválasztani.

Első lépésként alakítsuk ki az állattartáshoz szükséges építményeket. Az EU bio előírásai tiltják a ketreces tartást, helyette vásárolhatunk kész tyúkólat, de olcsóbb, ha magunk építünk egyet. Az épület napos, de árnyékos résszel is rendelkező helyre kerüljön, legyen éjjelre jól zárható, résektől mentes, szellőző, de nem huzatos helyiség. Tíz csirkére számítsunk 3 négyzetméternyi helyet. Alakítsunk ki üllőrudakat, állatonként

20-30 centi helyvel. Helyezzünk be 10 tyúkonként egy tojófészket, például szalmával bélelt fadobozokat. A tyúkól előtt kerítsük el dróthálóval a kapirgálásra alkalmas kifutót. Ha erdőhöz közel élünk, felül is érdemes hálós borítással megakadályozni a ragadozómadarak bejutását. Helyezzünk be önitatót és önetetőt, de a kövel lesúlyozott edény is megteszi.

Télen a napsütés hiánya és a hideg miatt érezhetően csökkenhet a tojáshozam. Az ökológiai gazdálkodásra vonatkozó irányelvek szerint a természetes fény kiegészítésére alkalmazható maximum 16 órás mesterséges fény, de mellette biztosítani kell legalább 8 órás, éjszakára esőpihenési periódust.

A szabadon tartott tyúkok nem csipkedik egymást, ha van elég terük a szabad levegőn mozogni, kapirgálni.

Táplálás

Gondoskodjunk a tyúkok korának megfelelő takarmány beszerzéséről, egyedenként 100-150 gramm napi fogyasztással kalkulálva. Lehet kapni előre összeállított búza-kukorica-napraforgó magkeveréket, amit kiegészíthetünk árpával, zabbal, kölessel és friss zöldséggel, ami a kertből kihúzott gazokkal könnyedén megoldható. A szárnyasokat tarthatjuk teljesen vagy részben szabadon, olyankor a nagyon féltett növényeket kerítéssel kell óvni a nemkívánatos kóstagatástól. Készíthetünk nekik fenék nélküli ketrecet, más néven csirketraktort, amit a kert különböző pontjaira helyezve, az alatta kapirgáló tyúkok lecsipkedik a fűvet, kiszedik a kártevőket. A szemestakarmány közé keverjünk apró kavicsokat, mert segíti a megemésztését. A tojáshéj megfelelő keménysége miatt gondoskodjunk a mézspótlásról úgy, hogy a takarmányba keverjünk összetört tojáshéjat. Kiegészítésként adhatunk időnként száraz kenyeret, konyhai ételmaradékot is.

Mivel táp helyett csak természetes eledelt adunk állataink elé, teljesen biztosak lehetünk benne, hogy a húsuk és tojásuk mentes minden hozzáadott anyagtól. Egyáltalán nem biztos, hogy olcsóbban jövünk ki, mintha megvennénk a boltban, de a saját forrásból származó élelmiszer biztonságosabb és sokkal egészségesebb.

Naponta gondoskodjunk friss vízről, és fokozottan figyeljünk a pótlására a meleg nyári napokon, hogy elkerüljük a hőgutát.

Tartsuk tisztán az ólat, időnként meszeljük ki, hetente takarítsuk ki a trágyát. Önmagában a csirketrágya túl erős, megégeti a növényeket, ezért tegyük a komposztra. A tyúkokat kínozhatja a vörös madártetűatka, ami ellen porfürdő segítségével tudnak védekezni, ezért biztosítsunk erre lehetőséget.

A szemestakarmányból csak annyit tegyünk ki, amennyit az állataink egy nap alatt elfogyasztanak, a készletet pedig gondosan zárjuk el, hogy azt a rágcsálók ne fedezhessék fel.

Leves kakas, a városi legenda

Immár 6. éve élünk a 16. kerület árpádföldi részén egy ikerházban, amihez 100 négyzetméter körüli konyhakert tartozik. Egyik reggel megmagyarázhatatlan módon kakaskukorékolásra ébredtem, és nem értettem, hogy jöhet az ablak alól a hang. Kiderült, hogy a szomszédunk ajándékba kapott egy állítólag panelban nevelkedett, nagyjából 6 éves kakast. Levesrel már akkor jó barátságot kötöttünk, amikor még csak a kerítés túloldaláról figyeltük egymást. Mindig örömmel fogadta, ha felkínáltam neki a kerti növények számára nemkívánatos hernyókat, bogarakat. Falusi emlékeimben a kakas csipős jószágként maradt meg, aki elől menekülni kell, de legalábbis jobb tisztas távolságot tartani tőle. Ennek következtében nem kis meglepetés volt megtudni, hogy Leves nemhogy nem csip, de simogatni is lehet.



Leves igényelte is a simogatást

Szomszédaink költözésekor Leves elhelyezése kérdésessé vált, ezért örömmel jelentkeztem befogadására. Ezután a kerti munkában állandó kísérőm volt, éles szemét és csőrét nem kerülhette el egyetlen kártevő sem. Hamarosan már én is meg mertem simogatni, amit szemlátomást legalább annyira igényelt, mint bármelyik szőrös házikedvenc. Igaz, néhány zöldség levele is áldozatul esett, a mángold kimondottan a kedvencei közé tartozott. A fólia porzó homokjában rendezte napi rendszerességű porfürdőjét, sokszor a beültetett növények kárára, de ezért nem tudtam rá haragudni, mert annyira megszerettem. Sajnos néhány hónap után visszakerült eredeti gazdájához, aki jobb híján az autókereskedése telephelyén helyezte el. Hamarosan ő lett a környék tollas sztárja, aki fel-alá járva pásztázta a terepet, talán még az autókereskedelmet is felélénkítette. Bár éjjelre zárt helyiségben kapott helyet, mégis 2020 júniusában egyik napról a másikra eltűnt. Hiába keresték nagy erővel, nem került elő többé. Azóta is jó szívvel gondolok rá, és időközben elkészült utódai számára a szépen kimeszelt ól, ami már csak az új tulajdonosaira vár.